

1178
12/19/29

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ

ΕΘΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

“Ο ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ,”

ΟΔΟΣ ΕΓ'ΝΑΤΙΑΣ 40 — ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΤΟΑ 18

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΚΕΝΤΡΟΝ: ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ!

Ἀξιούπολις, Ἀμύνταιον (Σόροβιτς) Ἀλμυρός, Βλάτση, Βαρυμκόπη, Βέρροια, Βόλος, Βογατσικόν, Γαλάτιστα, Γενιτσά, Γουμένισσα, Δράμο, Ἐδεσσα, Ἐλασσών, Καστορία, Κουλακιά, Κοζάνη, Καζακλάρ, Κιλκίς, Κάρπη, Διαρίγκοβον, Λαμία, Μαύροβον, Νιγρίτα, Νάουσα, Πρόμαχοι, Παλαιοχώριον, Σιάτιστα, Σωχός, Σέλιτσα, Σιδηρόκαστρον Τύρναβος, Τσοτύλιον, Τρίκα'λα, Νέον Πετρίτσι, Φλώρινα.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α :

Γ. Χατζηκυριακοῦ, Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τοῦ
Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν «Μακεδονικὸν ἀγῶνα»
αἱ ἐξῆς:

1. Παν. Σπηλιάδου, ἀντιστρατήγου.
2. Α. Πανουσοπούλου, ὑποστρατήγου.
3. Μ. Καλογερά, ὑποστρατήγου καὶ βου-
λευτοῦ Ἀθηνῶν.
4. Εὐθυμίου Καοῦδη, ὀπλαρχηγοῦ.
5. Ἀρ. Κωνσταντινίδου, δικηγόρου

Σελίδες τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Ἐκ τῆς
περιφερείας Βοσνίτσης - Πετρόβου - Κουφαλίω.

Τσόντου Βάρδα. Οἱ Βούλγαροι καὶ ἡ Μακε-
δονία. (Συνέχεια καὶ τέλος).

Κυρ. Ταβουλάρη. Ὁ Μακ. ἀγὼν καὶ τὰ ἀπο-
τελέσματά του. (συνέχεια καὶ τέλος).

Σελίδες Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Ἡ δράσις καὶ αἱ
περιπέτειαι τοῦ Κωνστ. Μάνου.

Βιογραφία καὶ δράσις τοῦ Καπετάν Περ-
δίκα.

Γεωργίου Πέτσου. Λόγος εἰς τὸ Μνημόσυον
Παύλου Μελά τελεσθὲν ὑπὸ τοῦ Παραρτήματος
Ἐδέσσης.

Ἰωάννου Μέλφου, Γυμνασιάρχου. Οἱ ἀγῶνες
τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Μακεδονίᾳ κατὰ Τούρκων
καὶ Βουλγάρων διὰ τῶν Σχολείων.

Τὸ Μνημόσυον τοῦ Παύλου Μελά. Ἀρ-
θρον ἑφημερίδος «Πρωΐας» Ἀθηνῶν.

Γ. Χατζηκυριακοῦ. Λόγος ἐπιμνημόσυνος εἰς
μνήμην τοῦ Παύλου Μελά καὶ τῶν πεσόντων
Μακεδονομάχων.

Μακεδονικαὶ παροιμίαι.

Εἰκόνες: Δύο εἰκόνες Βλασίου Τσιρογιάννη ἀντιστρα-
τήγου.

Γεωργίου Δικωνύμου ἢ Μακρῆ.

Ἀθανασίου Μπέτση ἐκ Κάρπης (Τσερναρέκα)

Ἀνταρτικὸν Σῶμα Καπετάν Ἄγρα.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

Ἐκδιδόμενον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τετραμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἐκ τῶν Διοικητικῶν Συμβούλων τῆς Ἑθνικῆς Ὄργανώσεως " Ο ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ, " καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Προέδρου αὐτῆς Γ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΕΥΝΑΤΙΑ 40 - ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΤΟΑ ΑΡ. 18

Γ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Συμπλήρωσις τῆς εἰκόνης τῆς ἀγριότητος καὶ ὠμότητος τῶν Βουλγάρων ἐν τῇ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας ἐπιθέσει αὐτῶν.—Τὸ οἰκοτροφεῖον τῶν ὄρφανῶν Ἀλιστράτης τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων δολοφονηθέντων.—Ἀπόφασις καὶ παρασκευὴ ἡμῶν πρὸς ἔνοπλον ἀμύναν.—Ἡ θρασύτης καὶ τὸ ἀτιμώρητον τῶν Βουλγαρικῶν συμμοριῶν.—Πυρπόλησις ἐν τῷ λιμένι Θεσσαλονίκης ἑλλησπορικῆς ἀτμοπλοίου.—Τὸ ἀνατρεπτικὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ κίνημα καὶ ὁ πανικὸς τῆς πόλεως.—Αἱ συμπάθειαι τῶν Εὐρωπαϊῶν ὑπὲρ τῶν δῆθεν πιεζομένων Βουλγάρων.—Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνόπλου ἡμῶν ἀμύνης.

Πρὸς συμπήρωσιν τῆς εἰκόνης, τὴν ὁποῖαν διὰ τῶν μνημονευθέντων γεγονότων ἐσκιαγραφήσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον τοῦ προηγουμένου τεύχους ἄρθρον μας, εἰκόνας τῆς ἀγριότητος καὶ τῆς ὠμότητος τῶν Βουλγάρων κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας, τὴν ὁποῖαν σπανίως ἀπαντᾷ τις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀντιθέσεων τῶν ἔθνων ἀνευ ἐμπολέμου συγκρούσεως, θὰ μνημονεύσωμεν καὶ τινὰ ἀκόμη γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐξώθησαν τὸν Ἑλληνισμόν εἰς ἔνοπλον κατὰ τῶν Βουλγάρων ἀμύναν.

Τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ τότε Μητροπολίτου Δράμας καὶ κατόπιν Σμύρνης, τοῦ ἐθνομάρτυρος Χρυσόστομου, ἰδρύθη καὶ ἐλειτούργει ἐν Ἀλιστράτῃ οἰκοτροφεῖον μετὰ ἐκπαιδευτηρίου, τὸ ὁποῖον συνεκέντρωσε καὶ περιέθαλπε τὰ ὄρφανὰ τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων δολοφονηθέντων Ἑλλήνων τῆς περιφέρειας Δράμας. Τοῦτο ἐπεδουλεύοντο καὶ μὲ ἐχθρικὸν ὄμμα ἐδλεπον οἱ Βούλγαροι καὶ ἐπεχείρησαν πλέον ἢ ἄπαξ νὰ ἐμπρήσωσιν αὐτὸ καὶ κατα-

καύσωσι μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ μικρῶν ὄρφανῶν καὶ τῶν διδασκάλων. Διὰ τοῦτο ἐλήφθησαν μέτρα πρὸς φρούρησιν αὐτοῦ. Τὴν νύκτα ἰδίως ἔνοπλος ἐκ πολιτῶν καὶ διδασκάλων φρουρὰ διενυκτέρευεν ὡς ἐν στρατοπέδῳ.

Ἡ κατὰ τῆς Μακεδονίας ἐπιβουλὴ τῶν Βουλγάρων εἶχε φθάσει εἰς δξύτατον σημεῖον ἀπὸ τοῦ 1900—1903. Αἱ δολοφονίαι, οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ αἱ καταστροφαὶ ὀλοκλήρων χωριῶν, αἱ ἀνατινάξεις γεφυρῶν καὶ σιδηροδρόμων καθ' ἑκάστην ἐπληθύνοντο. Ἡ θρασύτης τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν, αἱ ὁποῖαι ἔμειναν καὶ ἀτιμώρητοι καὶ ἀκαταδίωκτοι ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν, ἐδημιούργησε δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀφόρητον κατάστασιν. Τῷ 1902 καὶ 1903 ὁ ἀρχηγὸς βουλγαρικῆς συμμορίας (βοεβόδας) Τσακαλάρωφ ἐπὶ κεφαλῆς πολλῶν ἑκατοντάδων συμμοριῶν ἐνόπλων διέτρεχεν ἐπιπρος τὸ διαμέρισμα Καστορίας—Φλωρίνης—Κλεισούρας κηρύττων τὴν δελεαστικὴν καὶ ἀπατηλὴν πρόσκλησιν τῶν κατοίκων εἰς ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τῶν Τούρκων, ἐ-

τρομοκράτησε τοὺς κατοίκους καὶ προέβαινε εἰς βόπραγιάς, πυρπολήσεις καὶ φόνους. Πολλὰ χωρία τοῦ τμήματος ἐκεῖνου μετεβλήθησαν εἰς σωροὺς ἐρειπίων.

Ἡ θρασύτης αὐτῶν ἐφθασε πλέον εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Ἐτρομοκράτησαν καὶ αὐτὴν τὴν Θεσσαλονίκην κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1903. Ἐπυρπόλησαν ὀλοκλήρον μέγαν ἐμπορικὸν ἀτμόπλοιο τῆς γαλλικῆς ἐταιρίας τῶν Γαλλικῶν Διαπορθμεύσεων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λιμένος καὶ τὸ ὁποῖον ὡς λαμπάδα ἀνέφλεξαν. Εἰς τὸ μέσον τοῦτο κατέφυγαν ὡς μέσον διαμαρτυρίας διὰ τὴν τουρκικὴν δῆθεν τυραννίαν, τὴν ὁποῖαν αὐτοὶ ὑφίσταντο ἐν Μακεδονίᾳ ὡς ἐπικρατοῦντες δῆθεν κάτοικοι αὐτῆς καὶ δὴ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ νοτιώτερα τμήματα αὐτῆς, εἰς αὐτὴν τὴν παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν Θεσσαλονίκην. Δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὸ ἀνωτέρω θρασοῦ πραξικόπημα, ἀλλὰ μετὰ 2—3 ἡμέρας θέτουν εἰς ἐκτέλεσιν τὸ πρὸ καιροῦ παρασκευασθὲν θρασοῦτερον ἐπι σχεδίου τῆς ἀνατινάξεως δι' ἐκρηκτικῶν ὑλῶν τοῦ καταστήματος τῆς Ὀθωμανικῆς τραπέζης, τῆς καταστροφῆς τοῦ δι' ἀεριοφωτοσφωτισμοῦ τῆς πόλεως μας, τῆς ἐπιθέσεως διὰ βομβῶν εἰς κεντρικὰ τῆς πόλεως καφενεῖα, διὰ τῶν ὁποίων κατῴρθωσαν νὰ προκαλέσουν τρομοκρατικὸν πανικὸν καὶ μίαν νύκτα σκότους καὶ τρόμου καταπληκτικοῦ καὶ τοῦτο πρὸς τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἀνωτέρω ἐχαρακτηρίσαμεν.

Οὕτω κατῴρθωσαν πράγματι διὰ τῶν μέσων τούτων, ἔχοντες καὶ εἰς τὰ κυριώτερα τῆς Εὐρώπης κέντρα ἐπὶ ἀμοιβῇ δημοσιογραφικὰ ὄργανα καὶ κατάλληλα πρόσωπα, νὰ προκαλέσουν τὰς συμπαθείας τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν ὡς τυραννόμενοι

ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Η ΔΡΑΣΙΣ & ΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΑΙΜΙΝΗΣΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. ΜΑΝΟΥ

Ἐνὸς τῶν μεγαθύμων τῆς Κρήτης ἀδελφῶν Μάνου, τοῦ ὁποίου ὁ ἀδελφὸς Πέτρος Μάνος ἔδρασεν ὡς καπετὰν Βέργας, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ γράψωμεν ἐν καιρῷ. Περὶ τούτου ἔγραψεν ἡμῖν ὁ κ. Τσόβντος Βάρδας.

Ἐπὶ τὸν τίτλον τοῦτον θὰ δημοσιεύωμεν, ὡς ἐγράφομεν καὶ εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος, ἀκριβῆ γεγονότα τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος εἴτε τοῦ ἐνόπλου εἴτε καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ, δηλ. τὰ πρὸ τοῦ 1903. Τούτων πολλὰ δυνατόν νὰ εἶναι γνωστά, δημοσιευθέντα καὶ εἰς ἐφημερίδας καὶ εἰς περιοδικά, πολλὰ ὅμως θὰ δημοσιεύονται τὸ πρῶτον εἰς τὸν «Μακεδονικὸν ἀγῶνα» καὶ χάριν τῆς ἱστορικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ χάριν τῆς ἀποδόσεως τοῦ δικαίου εἰς πρόσωπα ἀγωνισθέντα καὶ προκινδυνεύσαντα ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας, τῶν ὁποίων καθῆκον ἔχει ὁ Μ. Α. νὰ κάμῃ τιμητικὴν αὐτῶν μνησίαν καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φωτεινὰ παραδείγματα τόλμης, πατριωτισμοῦ καὶ ἐθελοθυσίας εἰς τὰς νεωτέρας γενεάς. Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα περὶ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἀειμνήστου **Κων. Α. Μάνου** τὰ ὁποία ἔξ εὐγενοῦς μετριοφροσύνης ἴσως τοῦ ἴδιου δὲν ἔτυχον μέχρι σήμερον δημοσιότητος.

* *

Περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου 1904 ὁ Κωνστ. Μάνος, ὑπὸ ψευδώνυμον Κωνστ. Μιχαηλίδης, μετὰ 4 Κρητῶν ἀκολούθων του, μετέβησαν ἐκ Τρικκαλῶν εἰς Καστορίαν, ὡς ζωέμποροι.

Οὗτοι κατέλυσαν εἰς τὸ τότε πανδοχεῖον (χάνι) Πέτρου Ζάνου, ἐκ Ζαγορίου τῆς Ἡπείρου καταγομένου, πατρὸς τοῦ νῦν ἐν Ἰωαννίνοις καλλιέστου ἱατροῦ κ. Ζάνου.

Συνελήφθησαν ὅμως αὐθημερόν, εἴτε προδοθέντες, εἴτε καὶ ἀπλῶς γενόμενοι ὑποπτοὶ εἰς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχάς, ἐφυλακίσθησαν καὶ κατεσχέθησαν τὰ περίστροφά των. Ἀλλὰ τὴν ἐπεμένην ἐπαρουσιάσθη ὁ Μάνος εἰς τὸν Καϊμακάμην (Ἰποδιοικητὴν), διαμένοντα εἰς τὸ αὐτὸ οἶκημα, ὅπου καὶ αἱ φυλακαί, καὶ διεμαρτυρήθη διὰ τὴν σύλληψίν των, χάρις δὲ καὶ εἰς ἐνεργείας τοῦ Μητροπολίτου τότε Καραβαγγέλη καὶ ἄλλων ἰσχυόντων Καστοριέων, ἀπελύθησαν.

Κατόπιν ὁ κ. Κ. Μάνος ἔμεινεν ἐπὶ 4 ἡμέρας εἰς τὴν οἰκίαν Κωνστ. Βασάρα ἢ Ἀλθανοῦ, ἱατροῦ, καὶ με-

τέβη μετὰ τῶν 4 ὁπαδῶν του εἰς τὴν παραλίμνιον Μονὴν Παναγίαν Μαυρώτισσαν, τὴν ἡμέραν τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, πανηγυρίζουσαν κατ' αὐτὴν, εἰς ἣν καὶ πολλοὶ κατ' ἔθιμον μεταβαίνουνσιν ἐκ Καστορίας.

Διεσκέδασαν δ' ἅπαντες ἐν μεγάλῃ εὐθυμίᾳ καὶ πατριωτικῷ ἐνθουσιασμῷ, καὶ ἐτραγώδησαν Ἐθνικὰ ᾄσματα.

Σκοπὸς τοῦ ταξιδίου του ἦτο, ὅπως μελετήσῃ τὴν κατάστασιν καὶ τὴν δυνατὴν ὑφ' ἡμῶν ἐνέργειαν κατὰ Βουλγάρων, ὡς εἶπεν εἰς ὅσους ἐπεσκέφθη κατ' ἰδίαν, ἦτοι τὸν Μητροπολίτην Γερμανὸν Καραβαγγέλην, ἱατρὸν Μενέλαον Μπατρίνον, Ναοῦμ Τσάκαλην, Ἰωάννην Παπακωνσταντίνου, Ἰωάννην Παπαμαντζάρην, γραμματέα ἐπὶ 40ετίαν περίπου τῆς Μητροπόλεως, τὸν περίφημον Γραμματικόν, ὡς ἐλέγετο, διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ δρασίαν του παρὰ τοῖς Τούρκοις καὶ Χριστιανοῖς καὶ τὸν Μάρκον Παπατέρπου ἐκ Νεστραμίου πρόσφυγα εἰς Καστορίαν ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1899, ὅτε τῷ ἐπετέθησαν οἱ Κομιτατζήδες εἰς τὴν ἐκεῖ οἰκίαν του, ἀλλ' ἀντέστη γενναίως, φονεύσας καὶ ἓνα τούτων. Κατόπιν δ' ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ χωρὶον του, Νεστράμιον.

Ὅλους τούτους ὤρμισεν. Παραμένει ἀγνωστον διατὶ ὁ ὄντως γενναῖος καὶ ἐνθους πατριώτης Κ. Μάνος δὲν ἀνεμίχθη κατόπιν εἰς τὸν ἔνοπλον Μακεδ. ἀγῶνα, ὡς ὁ ἀδελφὸς του Πέτρος Μάνος, Καπετὰν Βέργας.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ & ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΕΡΔΙΚΚΑ

Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος ἔδημοσιεύσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ὑπὸ τὸν Παῦλον Περδίκκην ἀνταρτατικοῦ Σώματος, μετὰ τὴν σημείωσιν ὅτι εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον θὰ δημοσιεύσωμεν σχετικὰ περὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ.

Ὁ ἐκ Σιατιστῆς καπετὰν Περδίκκας ὠνομάζετο Παῦλος Νεράντζης. Ἐμεινεν εἰς τὰ Τρίκκαλα, ὅτε ἤρχισεν ὁ Μακεδονικὸς ἀγών. Εἰς τὰ Τρίκκαλα, ὡς γνωστὸν, καὶ τὴν Καλαμπάκην ἀπεστέλλοντο πολλοὶ ἀγωνισταί, οἱ ὁποῖοι συντασσόμενοι ἐκεῖ εἰς ἔνοπλον σῶμα ὑπὸ ὠρισμένον ὀπλαρχηγὸν ἀπεστέλλοντο εἰς Μακεδονίαν πρὸς τιμωρίαν κακουργούντων ἀναφανδὸν πλέον Βουλγάρων Κομητατζίδων ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας. Εἰς τὰ Τρίκκαλα λοιπὸν καὶ ὁ καπετὰν Περδίκκας ἀναγνωρισθεὶς ὀπλαρχηγὸς κατήρτισε τὸ σῶμά του.

Περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου τοῦ 1905 τὸ σῶμα τοῦ Περδίκκα εἰσῆλθεν εἰς Μακεδονίαν καὶ κατηθύνηθη εἰς τὴν περιφέρειαν Καστορίας καὶ διὰ Κλεισοῦρας ἀνήλθεν εἰς Βλάτσην καὶ τὴν βῆν Αὐγούστου συνῆψε μάχην πρὸς τὸν Τουρκικὸν στρατόν. Τῆς μάχης ταύτης μετέσχον καὶ δύο ἀκόμη σῶματα, τὰ ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς Μανώλην Σωτηριάδην ἢ καπετὰν Τρομάραν καὶ Ἡλίαν Κούντουραν ἢ καπετὰν Φαρμάκην εἰς τὸ βουνὸν Μουρίκι ἀνωθεν τῆς Βλάτσης. Κατῶρθωσαν ἐκεῖθεν νὰ διαφύγῃσι τὰ ἠνωμένα τρία μικρὰ σῶματα καὶ ἐτράπησαν πρὸς τὰ χωρία Λέχοβον καὶ Πρεκοπάναν τῆς περιφέρειας Καστορίας, ὅπου συνηνώθησαν μετὰ τὸ σῶμα τοῦ ἐκ Βογατσικοῦ καπετὰν Ντόγρα καὶ μετ' αὐτῶν συνηνώθη καὶ τὸ μικρὸν σῶμα τοῦ Ἀθ. Σιλαβόβου, διὰ νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ πολυμελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας, ἣ ὁποία εἶχε καταφύγη καὶ ἐκρύπτετο εἰς τὸ δάσος τῆς Βουλγαροβλάτσης. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς 15ης Αὐγούστου ἐπολέμησαν κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ πολλοὶ ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ λοιποὶ διέφυγον, ἀλλ' εἰδοποίησαν οἱ Βούλγαροι τὸν Τουρκικὸν στρατόν, ὁ ὁποῖος ὤρμησεν εἰς Πρεκοπάναν καὶ ἐπετέθη

ἐναντίον τῶν ἡμετέρων σωμάτων καὶ ἐφόνευσε περὶ τοὺς 8—10 ἄνδρας. Διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ τὰ σώματά μας εἶχον διαταγὰς νὰ μὴ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Τούρκων, κατέφυγον εἰς τὸ Μορίχοβον. Καὶ οἱ μὲν τρεῖς ἀρχηγοὶ κατέλαβον θέσεις εἰς τὰς δασώδεις ἐκτάσεις τοῦ Μορίχοβου, ὁ δὲ καπετὰν Ντόγγρας μετέβη εἰς Σιάτισταν, ἔξωθεν τῆς ὁποίας μὲ τὸ σῶμά του παρέλαβεν ὄπλα, τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὴν περιφέρειαν Καστορίας εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον Μπελαμμένην, ὅπου ἐνήδρευεν ἐναντίον τῶν Βουλγάρων. Διότι τὰ χωρία ἐκεῖνα τῆς περιφέρειας Καστορίας εἶχον ἐκλέξει οἱ Βούλγαροι ὡς ὀρμητήρια διὰ τὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ἐπιθέσεις των.

Τὰ ἔνοπλα σώματά μας παρέμειναν, ὡς γνωστὸν, εἰς τὰ ὄρη ἐκεῖνα μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ὑπὸ Νεοτούρκων τοῦ τουρκικοῦ συντάγματος καὶ κατάρθρωσαν νὰ κατατροπώσωσι τὰς βουλγαρικὰς συμμορίας καὶ ἐμπνεύσωσι θάρρος εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμούς. Δοθείσης τῆς κατὰ συνθήκην γνωστῆς ἀμνηστίας ὑπὸ τοῦ Νεοτουρκικοῦ κοιμητῆτος οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ἀγωνισταὶ παρουσιάσθησαν εἰς τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεσχέθησαν οἱ Νεότουρκοι ἐλευθερίαν καὶ ἀσφάλειαν. Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 1909 ἤρχισαν νὰ φρονέωσι μυστηριωδῶς πολλοὺς τῶν πρωταγωνιστῶν ἢ ἀπαλλαγῶσι μελλούσης ὑπ' αὐτῶν ἐνοχλήσεως. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ καπετὰν Περδίκκας, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσε κατὰ διαταγὴν τοῦ Νεοτουρκικοῦ κοιμητῆτος Ὀθωμανὸς ἀστυνόμος ἐν μέσῃ τῇ πατρίδι του Σιατίστη τῇ 1909.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΝΤΖΙΚΗΣ

Ἡ Ἐθνικὴ μας ὀργάνωσις « ὁ Παῦλος Μελάς » ἐστερήθη καὶ ἐτέρου μέλους αὐτῆς διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀληθμονήτου **Γεωργίου Πεντζίκη**, συμβάντος τὴν παρελθούσαν 5ην Ἰσταμένου. Ὁ Γ. Πεντζίκης ἐκλεγείσθε ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου προξένου Λάμπρου Κορομηλά ἐξεπλήρωσε μὲ γενναιότητα καὶ ἀποφασιστικὴν παραδειγματικὴν τὴν ἀνατε-

Δ Ο Γ Ο Σ

ἐκφωνηθεῖς ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως « **ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ** » Παραρτήματος Ἐδέσεως κ. Γεωργίου Πέτσοῦ κατὰ τὴν ἐπιμνημόσυνον δέησιν, τὴν τελεσθεῖσαν τὴν 30ην Ἰουνίου 1929 ὑπὲρ τοῦ πρωτομάρτυρος τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος **Παύλου Μελά**.

Ἱεροὶ σκιαὶ
Ἀθανάτων Μακεδονομάχων.

Πρὸς Σᾶς τοὺς γενναίους πρωραθλητὰς τῆς ἀναστάσεως τῆς Μακεδονίας μας, τοὺς ἀκαταπονήτους ἐργάτας τοῦ αἰωνίου Ἑλληνισμοῦ, τῆς Μεγάλης αὐτῆς Πατρίδος τοῦ φωτός καὶ τῆς ἐλευθερίας, ὁ Σύλλογος « Παῦλος Μελάς » ἀναγνωρίζων τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣτις ἀκεραία σᾶς ἀνήκει προέρχεται εὐλαβῶς ἵνα ἀναπέμψῃ τὰς πρὸς τὸν Ὑψιστον δεήσεις του.

Σὺ ἀθάνατε Μελά ὑπῆρξας ὁ πρόσκοπος τῶν ἡρώων καὶ τῶν μαρτύρων, ὀπισθεν τοῦ ὁποίου ἠκολούθησαν αἱ φάλαγγες ἐκείνων, οἵτινες ὠνειροπόλησαν καὶ εἶδον ἐλευθέραν τὴν δούλην Μακεδονίαν.

Εἰς τὸ σάλπισμα τῆς ἐλευθερίας τὸ ἰδικόν σας, ἐνθουσιώδης ἀπήντησεν ἡ Μακεδονικὴ Ἐθνικὴ ψυχὴ, ἢ ἐπὶ ὀλοκλήρους μαύρους καιροὺς ὀραματιζομένη τὴν ἀνάστασίν της. **Ἀθάνατοι ἦρωες.**

Ὑπῆρξατε τὰ ἀντάξια τῆς Ἑλλάδος τέκνα, τῆς περικλεοῦς ἐκείνης

θεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν εἰς τὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀγῶνα. Διὰ τοῦτο καὶ ἐτιμήθη διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος, τὸν ὁποῖον μετὰ δικαίας ὑπερηφανίας ἔφερον. Ὁ Γ. Πεντζίκης ἀνήκεν εἰς τὴν γνωστὴν τῆς Θεσβνίκης οἰκογένειαν τῶν **Πεντζίκη**, ἀριθμοῦσαν ἐπίλεκτα τῆς παρ' ἡμῖν ἑλληνικῆς κοινωνίας μέλη, διακριθέντα διὰ τὸν πατριωτισμὸν των καὶ τὰς εἰς τὴν ἑλλ. κοινότητα Θεσβνίκης ὑπηρεσίας των.

« Ὁ Μακεδ. Ἀγὼν » ἀπευθύνει θερμὰ οὐλλυπητήρια εἰς τε τὴν οἰκογένειάν του καὶ τοὺς ἐπιζῶντας ἀδελφούς του καὶ τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν καὶ εὐχεταὶ ὅπως ὁ ὕψιστος τάξῃ τὴν ψυχὴν του μεταξὺ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος.

Ἑλλάδος τῶν ἐνδόξων προπατόρων, τῆς ἐστίας ταύτης τῶν μεγάλων ἀρχῶν, ἢ ὁποῖα διέχυσε τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τοὺς εἰς τὸ σκότος βυθισμένους λαοὺς τῆς αἰωνίας αὐτῆς πηγῆς, τῆς ἐλευθερίας, μὲ τὴν δύναμιν τῆς ὁποίας ἐμεγαλοῦργησε καὶ ἀείποτε θὰ μεγαλοουργῇ.

Ἐπαξιῶς τῶν προγόνων σας' τῶν ἀθανάτων ἡρώων τοῦ 21 καὶ τῶν ἄλλων πανενδόξων προγόνων ἐτιμήσατε τὴν Μητέρα ἡμῶν Ἑλλάδα.

Ὑπήρξατε οἱ νέοι Λεωνίδαὶ καὶ οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Ἀνδρούτσοι καὶ Διάκοι, τοὺς ὁποίους ἔστεψεν ἡ Δόξα μὲ τὰ ἀμάραντά της στέφανα ἐπάνω εἰς τὸ αἱματόβρεκτον πεδίον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος.

Ἐπὶ τοῦ πολυκλαύστου αὐτοῦ πεδίου τῆς τιμῆς ἠενίσατε τὸν ἐχθρὸν καὶ μὲ τὴν μέθην ἐξάλλου πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐρρίφθητε ἀκατάσχετοι ἐπὶ τῶν μουσάρων δημιῶν τῆς Πατρίδος μας καὶ ἀκλόνητοι καὶ σταθεροὶ ἐπέσατε μάρτυρες τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα καθηκόντων σας.

Τοιαύτη δύναμις φιλοπατρίας, τοιαύτη δίψα ἐκδικήσεως, τοιαύτη μέθη ἐλευθερίας δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ ἐμφυχώσῃ τοὺς μεταγενεστέρους σας νὰ δημιουργήσουν μίαν Ἑλλάδα, ὅπως τὴν ἐφαντάσθησαν αἱ ἐθνικαὶ μας ἐλπίδες καὶ τὰ ὄνειρα. Καὶ ἂν ἡ ἀτυχήσα Πατρίς μας ἐπέπρωτο νὰ θρηνήσῃ τραγικὴν συμφορὰν οὐδέποτε ὁμως ὑπῆρξεν ἐπιλήσιμων τῶν ἀξίων τέκνων της καὶ ἐνδόξων νεκρῶν της.

Καὶ ἂν σήμερον Σεῖς, ἀθάνατοι Μακεδονομάχοι, κοιμᾶσθε ἥτυχοι καὶ γαλήνιοι τὸν αἰώνιον σας ὕπνον τὰ ὄστα ἄλλων ἡρώων ἐνδόξων καὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πλέον ἀτυχεστέρων, τρίζουν φορικτὰ κάτω ἀπὸ τὸ βαρὺ χῶμα ξένης καὶ ἐχθρικῆς γῆς. Εἶνε τὰ ὄστα τῶν μαρτύρων ἀδελφῶν μας τῆς περικαλλοῦς μας Μικρᾶς Ἀ-

ΒΛΑΣΙΟΣ ΤΣΙΡΟΓΙΑΝΝΗΣ
 ἢ **ΒΛΑΣΙΟΣ ΝΤΑΛΛΗΣ**

Ἡ πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἰκὼν παριστᾷ αὐτὸν ὡς διδάσκαλον φοροῦντα τουρκικὸν φέσιον, ἵνα μὴ ἐπισύρῃ τὴν ὑπόψιαν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ὁποίου ἀπεστάλη ἐξ Ἀθηνῶν, ἀξιωματικὸς ὢν τότε, ἢ μᾶλλον ἐξέλεξεν ὁ ἴδιος τὴν θέσιν Στρωμνίτης, ὡς ἐπικαιρὸν διὰ τὴν κατὰ τοῦ Βουλγαρισμοῦ ἀμυναν, ἵνα ὀργάνωσιν ἀνταρτικὰ σώματα κατὰ τὸ ἔτος 1905.

Ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ παριστᾷ αὐτὸν ὡς ἀξιωματικὸν μετὰ τοὺς Βαλ-

κανικοὺς πολέμους, εἰς τοὺς ὁποίους μετέσχεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, προαχθεὶς ἐπαξίως εἰς ἀντιστράτηγον ἐπιδείξας ἀπαράμιλλον διοικητικὴν δεξιότητα, σύνεσιν καὶ εὐθυκρυσίαν. Τὸν πρόωρον θάνατον αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει μας ὡς διοικητοῦ τοῦ Γ'. Σώματος Στρατοῦ ἐθρήνησεν ὅλη ἡ πόλις μετὰ τὴν εὐλικρινεστέραν ὀδύνην, διὰ τὴν ἀπώλειαν διακεκριμένου στρατηγοῦ, ἐξόχου στρατιωτικῆς καὶ πατριωτικῆς φυσιογνωμίας.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον ἰδίως τὸν

διέκρινε ἦτο ἡ προσήνεια καὶ ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτήρος διὰ τοῦτο προσεέλκυε τὴν ἀγάπην τῶν στρατιωτῶν του.

Περὶ τῶν σπανίων αὐτοῦ ἀρετῶν καὶ ὡς στρατιωτικοῦ καὶ ὡς ὑπερόχου ἀνδρὸς ἐγράφησαν ἱκανὰ ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ τῆς πόλεώς μας καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ μένει ἀκόμη βαθύτατα κεχαραγμένη εἰς τὴν μνήμην μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν Θεσσαλονικέων, ἡ πανδήμως ἐκδηλωθεῖσα ἄφατος λύπη ἐπὶ τῷ θανάτῳ του. Ὁ «Μακ. Ἄγων» δημοσιεύων σήμερον τὴν εἰκόνα του καὶ συνοδεύων αὐτὴν μετὰ τὰς ὀλίγας καὶ προχείρους ταύτας λέξεις ἔχει ἱερὸν καθήκον νὰ δημοσιεύσῃ εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος πλήρη περιγραφὴν τῆς δράσεώς του ὡς διακεκριμένου ἀγωνιστοῦ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία Μακεδονία ὀφείλει αὐτῷ διὰ τοῦτο βαθυτάτην καὶ αἰδίων τὴν εὐγνωμοσύνην της.

σίας, τοῦ ἡρωϊκοῦ Καυκάσου καὶ καὶ τῆς ἐνδόξου Θράκης.

Ἡ Ρ Ω Ε Σ καὶ Σεῖς, Ἥρωες καὶ Ἐκεῖνοι.

Ἀθάνατοι νεκροί,

Ἡ Πατρίς μας ὑπερηφάνως τιμῶσα τὴν ἐνδοξὸν καὶ μαρτυρικὴν μνήμην σας καὶ ὑψηλοφρόνως φέρουσα τὴν τετιμημένην φήμην τῆς ἀρετῆς σας θὰ ἔχῃ πάντοτε εἰς τοὺς

ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἀστειρευτο τὸ δάκρυ της ἐπὶ τῆς πολυτίμου θυσίας σας καὶ τὰ ὀνόματά σας ἀνεξίτηλως κεχαραγμένα ἐπὶ τοῦ ἀφθάρτου χαλκοῦ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, ὡς λαμπροὶ δὲ ἀστέρες θὰ φωτίζουν τὸν δρόμον ἡμῶν, τῶν θαυμαστῶν καὶ ζηλωτῶν τῆς Δόξης σας.

Εἰρήνη εἰς τὸν ἅγιον ὕπνον σας καὶ Δόξα εἰς τὴν τετιμημένην μνήμην σας Ἀθάνατοι Ἥρωες!

τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐξαπολύοντες τοὺς φωστῆρας καὶ ἀποστέλλοντες ἀνά τὴν Μακεδονίαν πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ τόνωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ φρονήματος.

Ἦσαν δὲ οἱ ἀπολύμενοι διδάσκαλοι ἐκ τῶν τριῶν τούτων Σχολείων, μεστοὶ Ἐθνικοῦ σφρίγγου, ὧν τὴν δυσχερῆ ὑπηρεσίαν οὐδὲν πρόσκομμα ἢ κώλυμα ἠδύνατο νὰ παραλύσῃ. Ὅθεν εὐνόητον καθίστατο διὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην αἰσιώτεροι ἡμέτεροι ἀνατέλλουσι διὰ τὸν ἐν Μακεδονίᾳ Ἑλληνισμόν, ὅστις ἔχει πλέον ἀφθονώτερα τὰ μέσα τῆς διαδόσεως τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, τῆς μορφώσεως τῶν Μακεδονοπαίδων καὶ συγκράτησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας, κινδυνεύοντες ἐκ τοῦ Σλαυισμοῦ.

Ἄλλ' ἡ εὐρεῖα διάδοσις τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἀνά τὴν Μακεδονίαν δὲν ἀφίνει ἀπαθῆ τὸν Σλαυισμόν καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1884 ἤρξαντο πάλιν αἱ σατανικαὶ αὐτῶν ἐνέργειαι πρὸς ἴδρυσιν Βουλγαρικῶν Σχολείων εἰς τὰ ἐπίκαιρα σημεῖα τῆς Μακεδονίας καὶ ἀντίδρασιν κατὰ τοῦ τонуμένου ἐλληνικοῦ φρονήματος.

Οὕτω κατὰ τὸ ἔτος 1886, ὅτε ἀπολυθεῖς καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας ἐκ τῶν τάξεων τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, εἰς ὃν κατετάχθη ὡς ἐθελοντῆς κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν τοῦ 1885—86, ἀνέλαβον διεύθυνσιν τοῦ ἡμιγυμνασίου Βοδενῶν, ἢ κατὰστασις ἦτο πολὺ διάφορος. Ἐλειτούργει ἐν Βοδενοῖς Βουλγαρικὸν ἡμιγυμνάσιον, εἰς ὃ περισυνελέγοντο μαθηταὶ καὶ ἐκ τῶν περιχώρων καὶ ἐν ᾧ ἐδίδασκον φανατικοὶ Βουλγαροδιδάσκαλοι, ἀποστελλόμενοι ἐκ Βουλγαρίας, καὶ Βουλγαρικὸν Παρθενωγωγεῖον. Οἱ μαθηταὶ οὗτοι μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν τῶν ἀπεστέλλοντο εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Βουλγαρικὸν Γυμνάσιον, ὅπου φανατιζόμενοι ἔτι μᾶλλον διεσκορπίζοντο ὡς Ἐθναπόστολοι τῆς Βουλγαρικῆς ιδέας ἀνά τὴν Μακεδονίαν. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Βουλγαρικοῦ Γυμνασίου Θεσσαλονίκης συγκαταλέγετο κατὰ τὸ ἔτος 1887 καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως τοῦ Βουλγαρικοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Παπᾶ Ἀντωνίου, ὅστις ἀσθενήσας ἀπέθανεν ἐν Ἐδέσσει, ἢ δὲ κηδεῖα αὐτοῦ ἐγένετο ἐπιδεικτικῆ παρακολουθησάντων τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Βουλγαρικῶν Σχολείων καὶ πολλῶν ὁμοφρόνων, ἐλθόντων ἐπὶ τούτῳ ἐκ τῶν περιχώρων καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ἐλληνικῷ νεκροταφείῳ. Μετ' οὗ πολὺ δὲ ἐτοποθετεῖτο ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ μέγας μαρμαρίνος σταυρὸς μετὰ Βουλγαρικῆς ἐπιγραφῆς, πρῶτης τοιαύτης ἐν τῷ ἐλληνικῷ νεκροταφείῳ. Τὸ σκάνδαλον τοῦτο μέλλον νὰ ἔχη καὶ συνεπειὰς καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κακὸν προηγούμενον, ἀφοῦ καὶ ἄλλοι σταυροὶ μετὰ Βουλγαρικῶν ἐπιγραφῶν θὰ ἐτοποθετοῦντο εἰς τὸ μέλλον ἐν τῷ Ἑλληνικῷ νεκροταφείῳ, τοῦ ὁποίου τὴν κυριότητα θὰ ἠμφισβήτη ἢ Βουλγαρικῆ Κοινότης εἰς τὸ μέλλον δὲν ἀφήκεν ἀπαθεῖς πούς γνωρίζοντάς

ΓΩΡΓΙΟΣ ΔΙΚΩΝΥΜΟΣ ἢ ΜΑΚΡΗΣ

Τούτου ἐπιζῶντος ἐδημοσιεύσαμεν ἐπιστολὴν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 τεῦχος τοῦ «Μακ. Ἀγῶνος.»

Ἐδρασε κατ' ἀρχὰς ὡς ὄπλαρχηγὸς καὶ βραδύτερον ὡς ἀρχηγὸς τοῦ Ἀγῶνος εἰς Καστανοχώρια, Κορέστια, Μοναστήριον, Φλώριναν, Περιστέρην καὶ Μορίχοβον.

Περὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ θὰ δημοσιεύσωμεν λεπτομερέστερον εἰς προσεχὲς τεῦχος τοῦ «Μακ. Ἀγῶνος», διότι αὕτη ἐσημείωσε σελίδας ἀνδρείας, θάρρους, φιλοπατρίας καὶ στρατηγικότητος.

καλῶς τὴν Βουλγαρικὴν κακοπιστίαν καὶ τὰ σατανικὰ αὐτῶν σχέδια καὶ μετ' ὀλίγον τὴν νύκτα τῆς 17ης Ἰανουαρίου 1887 ὁ σταυρὸς οὗτος ἐξηφκνίσθη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Νεκροταφείου. Τὴν ἐπομένην ἐγένετο ἀνάστατος ἢ Βουλγαρικῆ Κοινότης καὶ αἱ ὑπόλοιποι τῆς ἐστράφησαν κατ' ἐμοῦ, ὅπως καὶ ἤμουν ὁ πραγματικὸς δράστης. Ἀλλὰ καίτοι ἐγνώριζον τοῦτο δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πράξωσι τι, οὐδεὶς δὲ πλέον Βουλγαρικὸς σταυρὸς ἐτοποθετήθη ἐν τῷ νεκροταφείῳ.

Τοὺς Βουλγάρους δὲν ἀφινεν ἀπαθεῖς ἢ διεξαγομένη ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις ἐντατικὴ ἐργασία καὶ ἡ κατὰ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν γενομένη πανηγυρικὴ ἐκδήλωσις τῶν ἐλληνικῶν αἰσθημάτων τοῦ λαοῦ καὶ ἀπεπειρώοντο δι' ἀντιδράσεως νὰ ἐξουθενώσασιν ταύτην. Οὕτω κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τὴν ὁποίαν οἱ Βουλγαρίζοντες ἐτέλουν καὶ ὡς ἐθνικὴν πανηγυρικῶς, μετὰ τὴν πανηγυρικὴν λειτουργίαν ἐν τῷ Βουλγαρικῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων

τήσχυαν τὴν βουλγαρικὴν ἐνέργειαν καὶ τὰ ὅποια μόνον ὄντα γεννημένα καὶ ἀναθρεμμένα εἰς τὸν βόρβορον.....ἦτο δυατὸν νὰ ἐκτελοῦν».

Ἄλλὰ αὐτὰ τὰ ὄργια—τὰ ὅποια λεπτομερῶς περιγράφει ὁ Παγιαρὲς εἰς τὸ βιβλίον του, τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν Μακεδονικὸν Ἱμνολόγιον—εἶχον ἐπισημοποιηθῆ ὡς τακτικὰ μέσα ἐνεργείας τοῦ βουλγαρικοῦ κομιτάτου.

Κατ' Ἰούλιον τοῦ 1907 ὁ πρόεδρος τοῦ κομιτάτου τούτου Μιχαηλόφσκης ἔκαμε μίαν διάλεξιν ἐν μέσῃ βουλγαρικῆ πρωτευούσῃ καὶ εἶπεν σὺν τοῖς ἄλλοις :

«Ἡμεῖς οἱ Βούλγαροι ἐφεύρομεν ἄλλα μέσα ἐνεργείας. Εἴπαμεν ἀπὸ μέσα μας : Τὸ γνωρίζομεν ὅτι ὅλα σὲ μᾶς εἶναι σίπια, ἀλλὰ τί μᾶς μέλει! Ἄς ἀυξηθῶμεν πρῶτα καὶ ὕστερα καθαριζόμεθα».

Ἀποδεικνύεται λοιπὸν πολὺ εὐκόλα ἡ διαφορὰ τοῦ ἑνὸς κομιτάτου ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ παρέχεται στάδιον εἰς τὸν μελετητὴν τῆς περιόδου ἐκείνης, ὅπως ἀπλῶς διὰ ξηρᾶς ἀφηγήσεως γεγονότων καὶ παρατάξεως κειμένων καταστήσῃ τὸ βιβλίον του ὕμνον πρὸς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν.

Καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ σπουδαιότερα ἐθνικὴ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχη νὰ προσφέρῃ μία λεπτομερὴς τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ἐξιστόρησις.

Ἡ ἐθελοντικὴ κατάταξις νεαρῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ ἀνταρτικὰ σώματα, τῶν ὁποίων ὁ ἀγὼν ἦτο πλήρης κινδύνων καὶ κακουχιῶν, ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως ὠραῖον ἠθικὸν κεφάλαιον τῆς τότε Ἑλλάδος.

Ἡ εὐγενὴς πρωτοβουλία τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν ἡγετῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐδρεύοντος κομιτάτου εἶναι ἀξία πάσης τιμῆς.

Ἄλλὰ ἡ συνολικὴ ἐμφάνισις τοῦ ἀγῶνος ἔχει ἀνωτέραν ἀξίαν, διότι κατατάσσει τὴν Ἑλλάδα εἰς ὑψηλὴν βιθμίδα πολιτισμοῦ καὶ ἀνυψώνει τὴν ἑλληνικὴν ὑπεροχὴν ἐν τῇ χειροσνήσῃ τοῦ Αἴμου.

Ὁ Σύλλογος ποῦ ἐτέλεσε τὸ μνημόσυνον τοῦ Παύλου Μελά προσφέρει ἕνα ἐτήσιον φόρον τιμῆς ἀπολύτως ἐπιβεβλημένον.

Ἄλλὰ ταῦτοχρόνως καλεῖται νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μίαν σαφῆ εἰκόνα τῆς ἐθνικῆς προσπαθείας, τῆς ὁποίας ὁ Μελάς ὑπῆρξεν ὁ κυριώτερος ἐκπρόσωπος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΕΤΣΗΣ

Οὗτος κατήγετο ἐκ τοῦ χωρίου Κάρπης (Τσερναρίκας - Γουμενίτσης) μετασχὼν ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τοῦ 1903 Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Μέχρι τοῦ 1908 ὑπηρέτησε τὸν ἀγῶνα ὡς πράκτωρ αὐτοῦ τῆς περιφέρειας Γουμενίτσης μεταφέρων ὄπλα καὶ πολεμοφόδια ἐκ τῆς λίμνης Γενιτσῶν. Τῷ 1908 προσελήφθη εἰς ἑλλην. ἀνταρτικὸν σῶμα Γουμενίτσης, εἰς ὃ διεκρίθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του. Τῷ 1912 πρὸ τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου μετέσχεν τοῦ ὑπὸ τὸν Λάζον ἑλλην. ἀνταρτικὸν σῶμα, τὸ ἀμυνόμενον ἐναντίον τῶν Βουλγάρων, οἱ ὅποιοι προέβαινον τότε εἰς ἀγρίαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων κακουργίας.

Οἱ Βούλγαροι πνέοντες ἐναντίον αὐτοῦ λυσσώδη ἐκδίκησιν κατώρθωσαν νὰ φονεύσωσιν ἐξ ἐνέδρας καὶ αὐτὸν καὶ τὸν καπετὰν Λάζον περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου τοῦ 1912. Διεμέλισαν τὰ σώματά των καὶ διεσκορπίσαν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τῆς Τσερναρέκας. Εὐτυχῶς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ ἡ θεῖα Νέμεσις διὰ τῆς νίκης τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον τοῦ 1913 καὶ ἡ περιφέρεια Γουμενίτσης ἀπελευθερωθεῖσα περιβάλλει τὴν μνήμην αὐτοῦ μετὰ τὸν φωτοστέφανον τῶν μαρτύρων τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας ἀπὸ Τούρκων καὶ Βουλγάρων.

Γ. ΙΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

Προέδρου τῆς Ἐθνικῆς Ὄργανώσεως « Ο ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ »

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ

ἐκφωνηθεῖς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ πρωτομάρτυρος Παύλου Μελά καὶ τῶν συνεργατῶν του, τῶν πεσόντων κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα

Βαρὺς ἔλαχεν εἰς ἐμὲ ὁ κληρὸς ν' ἀγορεύσω εἰς μνημόσυνον τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντων. Ὁ δυσκολώτερος λόγος, εἶναι, ὡς γνωστόν, ὁ πρὸς τιμὴν τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθηνησκόντων ἀγορευόμενος. Διὰ τοῦτο ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐπιεικῆ κρίσιν τῶν ἀκροατῶν μου ἐὰν ἀστοχῆσω νὰ εἶπω περὶ αὐτῶν ἔπαινον τὸν πρέποντα. Καὶ εἶναι προτιμότερον, ὡς λέγει καὶ ὁ Περικλῆς εἰς τὸν ἐπιτάφιόν του τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, « ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα γενομένων ἔργα καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς » δηλ. τοὺς ὑπὲρ πατρίδος θνήσκοντας πρέπει μὲ ἔργα νὰ τιμῶμεν καὶ ὄχι μὲ λόγους.

Διότι δυνατὸν νὰ κινδυνεύσουν αἱ ἀρεταὶ τῶν πολλῶν εἰς τὸ πρόσωπον ἑνός, τοῦ ὀμιλοῦντος, ἀδεδίχτου ἀγορητοῦ».

Εἰς ἐμὲ προσδίδει τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου μου ὁ πρὸς ἐκείνους θαυμασμὸς μου. Διὰ τοῦτο μὲ μόνον τοῦτον ἐτόλμησα νὰ παρέλθω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου διὰ νὰ εἶπω ὀλίγας λέξεις καὶ ἐν τούτοις φοβοῦμαι μήπως ἀντὶ νὰ ἐξάρω τὴν ἀρετὴν τῶν τιμωμένων νεκρῶν μειώσω τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ πλέον καὶ τὴν συγγνώμην τῶν ψυχῶν ἐκείνων.

* *

* Ἄν ἡ τέλεισι μνημοσύνου εἰς μνήμην ἀποθανόντος συγγενοῦς ἢ φίλου ἀποτελῆ ἱερὸν καθήκον ἢ τέλεισι μνημοσύνου εἰς μνήμην ἀποθανόντος ὑπὲρ εὐγενοῦς τινος ἰδέας ἀποτελεῖ ὄχι μόνον καθήκον ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωσιν πρὸς ἐκδήλωσιν τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης τῆς κοινωνίας πρὸς ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ὑπὲρ αὐτῆς ἀπέθανεν.

Ποία ὁμως εὐγενεστέρα, ὑψηλότερα, ὠραιότερα ἰδέα τῆς ἰδέας τῆς Πατρίδος καὶ μάλιστα Πατρίδος Ἑλληνικῆς, συμβολιζούσης ἐν τῷ κόσμῳ

τούτῳ ὅτι, ὠραιότερον καὶ εὐγενέστερον ἡσθάνθη καὶ διανοήθη ἡ ἀνθρωπότης ;

Ὁ ὑπὲρ πατρίδος θάνατος ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἢ ὑφίστη τῶν ἀρετῶν. Ταύτην ἀπηθανάτισε καὶ ἐμεγάλυνεν ἡ καθόλου Ἑλληνικὴ ἱστορία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Μοῦσα. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐλάμπρυναν καὶ ἀνύψωσαν τὰ ὠραιότερα περὶ καὶ ἔμμετρα ἐγκώμια καὶ οἱ παραστατικώτεροι χαρακτηρισμοί. Μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ ὑπὲρ πατρίδος θανάτου ἐξίσωσαν τὴν δύναμιν τῶν Βασιλέων καὶ ἡγεμόνων πρὸς τὴν ἀσημότητα τῶν κοινῶν θνητῶν. Ὁ Βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν Λεωνίδα ἐξυμνεῖται ἐξ ἴσου πρὸς τοὺς 300 Σπαρτιάτας, τοὺς πεσόντας εἰς τὰς Θερμοπύλας διὰ τὸν ὑπὲρ Πατρίδος θάνατόν των. Εἰς τὸ περίφημον ἐπιγράμμα τοῦ τάφου των ἐξυμνεῖται ἐξ ἴσου ὁ ἔνδοξος αὐτῶν θάνατος. « Ὡς εἶν' ἀγγέλειν Λακεδαίμονι οἷς ὅτι, τῆ δεκεί μεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι ».

Ἡ ἀρετὴ τῶν Βασιλέων τῶν Ἀθηναίων ἐσταθμίζετο μὲ τὴν ἀπέναντι τοῦ ὑπὲρ πατρίδος θανάτου εὐψυχίαν των. Οἱ Βασιλεῖς τῆς Μακεδονίας καὶ οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἐξυψοῦντο εἰς μεγάλους βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας ἐὰν ἐθυσίαζον ἑαυτοὺς ὑπὲρ Πατρίδος. Τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 μέχρι τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου τῶν τελευταίων πολέμων ὁ ὑπὲρ Πατρίδος θάνατος θεωρεῖται ὁ τιμώτερος καὶ ὁ ἐνδοξότερος, ὁ ἀνείγων αὐτὰς τὰς πύλας τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ μνήμη τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων διατηρεῖται αἰωνία καὶ τὸ πρᾶξιμα αὐτῶν ὁ ἰσχυρότερος τῆς ἀρετῆς θαυμασμὸς.

Ὁ Περικλῆς ὁ Πᾶν ὀμιλῶν περὶ τῶν εἰς τοὺς πολέμους πιπτόντων τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ἐξείρει εἰς πρῶ-

τὴν ἀρετὴν. Δίκαιον λέγει ταύτην προτίθεσθαι λέγει δηλ. αὐτὴ νὰ προβάλληται ὡς πασῶν τῶν ἀρετῶν ἡ πρώτη».

Τὸ τελούμενον σήμερον μνημόσυνον παρέχει τὴν ἀξιόζηλον ἀφορμὴν νὰ τιμηθῆ καὶ ἐξαρθῆ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀνδραγαθία τῶν ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ἀγωνισθέντων καὶ πεσόντων, τῶν ὁποῶν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἡρώου ἐξέχει ἡ γλυκεῖα καὶ ἐπιβλητικὴ τοῦ Παύλου Μελά μορφή (τοῦ καπετὰν Ζέζα).

Ἐὰν ὁ ὑπὲρ πατρίδος θάνατος εἶναι, ὡς εἶπομεν, ὑπεράτη ἀρετὴ, ὁ ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας θάνατος εἶναι διὰ τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα ὁ ἀδάμας τοῦ διαδήματος τῆς ἀρετῆς ταύτης. Οἱ τιμώμενοι κατὰ τὸ σημερινὸν μνημόσυνον νεκροὶ κατέχουσι μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν τῶν πολέμων τοῦ 1912 καὶ 1913, τῶν πεσόντων καὶ συμπλήρωσάντων τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας, τὸ ἀέτωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ τῆς Ἀθανασίας Πανθεοῦ.

Ἀλλὰ τὸ Ἡρῶον τῶν ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ἀποθανόντων συγκαταριθμεῖ ὄχι μόνον τοὺς φονευθέντας κατὰ τὸν ἐνοπλον ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυσιασθέντων εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἑλληνικότητος τῆς Μακεδονίας, οἱ ὁποῖοι σφάζόμενοι ὑπὸ Βουλγάρων, ἀνεφώνουν ὅτι προτιμότερος ὁ θάνατος παρά ἡ ἀπάρνησις τῆς Ἑλληνικῆς πίστεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Ἀτενίζω ἐκεῖ εἰς τὸ κενοτάφιον πλειάδα τοιοῦτων μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας τῆς Μακεδονίας, τῶν ὁποῶν ὁ ἀμάραντος τῆς δόξης στέφανος στέφει τὰς μαρτυρικὰς αὐτῶν μορφάς. Διακρίνω τὴν φωτοβολοῦσαν μορφήν τοῦ Παύλου, τὰς ἀκτινοβολούσας μορφάς τοῦ Μωραϊτοῦ, τοῦ Φραγκοπούλου, τοῦ Ἀγρα, τοῦ Σκαλίδου, τοῦ Γαρέφη, τοῦ Κώττα, τοῦ Βαγγέλη, τοῦ Μητρούση, τοῦ Παναγιώτου, τοῦ Ἀσκητοῦ καὶ τῶν λοιπῶν.

Πρὸ τῶν μαρτύρων καὶ ἡρώων τούτων τῆς ἐλευθερίας τῆς Μακεδονίας ἔχει καθήκον ὁ Μακεδον. λαὸς ἰδίᾳ, ἀλλὰ καὶ πᾶς Ἕλληνα νὰ ὀρκίζεται ἐκάστοτε ὅτι δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ μολύνη τὴν γῆν, εἰς τὴν ὁποῖαν εἶναι

Τὸ ὑπὸ τὸν Καπετὰν **ΑΓΡΑΝ** (ΤΕΛΟΥ ΑΓΑΠΗΝΟΥ) ἀνταρτικὸν Σῶμα

Εἰς τὸ 1ον τεῦχος ἐδημοσιεύσαμεν μόνον τὴν εἰκόνα τοῦ Καπετὰν Ἄγρα, τὸν ὁποῖον ἐγράψαμεν πόσον δολίως ἐφόνευσαν οἱ Βούλγαροι εἰς τὸ ἄνωθεν τῆς Ἐδέσσης χωρίον Βλάδοβον. Ἐξαπατήσαντες αὐτὸν κατὰ τὸν ἀτιμότερον τρόπον τὸν παρέσυραν ἄοπλον ἐκ Γενιτσῶν μέχρι τῶν σχισματικῶν χωρίων Ἐδέσσης μὲ τὴν ψευδῆ πρότασιν τῶν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κοινῆς κατὰ τῶν Τούρκων δράσεως, ὅπου καὶ τὸν ἐφόνευσαν.

Τὸ εἰς τὴν εἰκόνα Σῶμά του ἔδρα παρὰ τὴν λίμνην Γενιτσῶν.

θαμμένα τὰ ὀσῆα αὐτῶν, τὸ πέλαμα τῶν σφαγῶν τῶν.

Οἱ ἀγωνισθέντες καὶ πεσόντες κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα καὶ παρασκευάσαντες τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας διέσωσαν αὐτὴν ἐκ τοῦ κινδύνου τοῦ ἐκβουλγαρισμοῦ, ὅστις ἐκβουλγαρισμὸς ἦτο καὶ κίνδυνος ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος ὡς κοιτίδος τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν νοτιανατολικὴν τῆς Μεσογείου ἄκρην.

Διὰ τοῦτο οἱ τιμῶμενοι σήμερον νεκροὶ γνωστοὶ καὶ ἀγνωστοὶ Μακεδονομάχοι εἶναι δίκαιον νὰ τιμῶνται ὡς ἐξέχοντες τοῦ Ἔθνους ἥρωες, ὡς θεμελιωταὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος. Ἡ μνήμη αὐτῶν θὰ συνδέηται μὲ αὐτὴν τὴν ζῶην καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ἡμεῖς μὲν τιμῶντες τὴν μνήμην αὐτῶν διὰ τῆς τελέσεως τοῦ μνημοσύνου τούτου ἀποδίδομεν πρὸς αὐτοὺς φόρον ἐλάχιστον εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἔθνους γενικῶς καὶ τῆς Μακεδονίας ἰδιαίτερος.

Προβάλλει ὅμως ἐκ τούτου αὐτιμάτως τὸ ἐρώτημα. Οἱ ζῶντες ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος δὲν ἦτο δίκαιον νὰ τιμῶνται καὶ οὗτοι ὡς γενόμενοι ἄνδρες **ἀγαθοὶ**, νὰ τιμῶνται καὶ οὗτοι μὲ τινὰ ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἀμοιβήν;

Τοὺς ἐπιζῶντας ἀγωνιστάς, ὡς καὶ τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανὰ αὐτῶν ὡς ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνισθέντων; Καὶ τὰ χάριν τῆς Πατρίδος ἀπορφανισθέντα, πρέπει τὸ Κράτος, ἡ Πατρίς, νὰ τιμᾷ μὲ ἔργα, μὲ προστασίαν δηλ.

καὶ μὲ περίθαλψιν.

Δυστυχῶς δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν ὅτι τὸ Κράτος οὐδέποτε περὶ αὐτῶν ἔλαβε τοιαύτην φροντίδα.

Ἡ δὲ τοιαύτη ὅμως ἐγκατάλειψις αὐτῶν δύναται νὰ ἔχη καὶ ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν νεωτέρων γενεῶν, ἐπ' αὐτοῦ δηλ. τοῦ μέλλοντος τοῦ Κράτους.

Ὁ παραδειγματισμὸς εἶναι, ὡς γνωστὸν, ψυχολογικὴ δύναμις μεγίστης ἐντάσεως. Ὡθεῖ εἰς ἐπιτέλεσιν γενναίων ἔργων, διὰ τῶν ὁποίων τιμῶνται καὶ δοξάζονται τὰ ἔθνη.

Δυστυχῶς τὸ Κράτος δὲν ἀπέδωκεν ἀκόμη εἰς τοῦτο τὴν δέουσαν σημασίαν. Δὲν ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν μίαν τοιαύτην κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν δόξαν ὡς πρὸς τοὺς ἀγωνιστάς τοῦ

Μακεδονικού ἀγῶνος.

Τὴν μόνην δικαιολογίαν, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ φέρῃ τὸ Κράτος τῆς τοιαύτης ἀδιαφορίας του εἶναι ὅτι εἶχε νὰ προστατεύσῃ καὶ περιθάλλῃ τόσα θύματα τῶν τελευταίων πολέμων καὶ ἐξ ἄλλου τόσα θύματα τῆς Τουρκικῆς ἀγριότητος μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν.

Ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν—καὶ τοῦτο πρέπει ἰδιαίτερώς νὰ τονισθῇ—ὅτι ὁ ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ἀγὼν δὲν ἐληξεν. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ βαρέως φέρουν τὴν δικαίαν τιμωρίαν των καὶ παραδοκοῦν ἐκδίκησιν. Φανατίζουσιν τὰ πλήθη πρὸς τοῦτο συστηματικῶς. Τὸ ἐθνικὸν φρόνημα γενικῶς μὲν ἰδίᾳ δὲτὸ ὑπὲρ τῆς διαφυλάξεως τῆς Μακεδονίας πρέπει νὰ διατελῇ ἀκοίμητον καὶ ἐντεταμένον.

Οἱ ἀγωνισταὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος τιμῶμενοι καὶ προστατευόμενοι ὑπὸ τοῦ Κράτους συντελοῦν καὶ εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ἀπαιτουμένου ἐξαιρετικοῦ τοῦ ἔθνους ἐνδιαφέροντος.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον τεῦχος)

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΟΥΝΤΑΣ

Ἡ καθ' ἡμᾶς ὀργάνωσις ἐθρήνησε κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας καὶ τὸν θάνατον τοῦ μέλους αὐτῆς καὶ ἀγωνιστοῦ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΠΟΥΝΤΑΣ. Οὗτος καταγόμενος ἀπὸ τὸ χωρίον Βλάδοβον (Ἄγραν) τῆς Ἑδέσσης μετέσχε τοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τὸν καπετὰν Ἀκρίταν (Κωνστ. Μαζαράκη). Ὑπηρέτησεν ὡς ἐφεδρὸς ἐξιωματικὸς κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1912 καὶ ἀφυπηρέτησεν ὡς ἐφεδρὸς ἀνθυπολοχαγός. Ὑπῆρξε πρότυπον οἰκογενειάρχου καὶ ἀφωσιωμένου εἰς τὸ καθῆκον του ὡς ταχυδρομικοῦ ὑπαλλήλου.

Ὁ «Μακεδονικός Ἀγὼν» διερμηνεύει τὴν λύπην ὅλης τῆς Ὀργανώσεώς μας καὶ εὐχεται τὴν γῆν τοῦ τάφου του ἐλαφρῶν καὶ τὴν μνήμην του αἰώνιαν. Ἀπευθύνομεν δὲ τὰ τὰ εἰλικρινῆ σύλληπτηρία εἰς τὴν ἀπορφανισθεῖσαν οἰκογένειάν του.

ΜΙΑ ΑΚΟΜΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Δημοσιεύοντες τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ ἀξιολογίου Καλογερά στρατηγού καὶ διαπρεποῦς βουλευτοῦ Ἀθηνῶν ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκφράσωμεν ἐν πρώτοις τὴν ἐκτίμησιν ἡμῶν διὰ τὰς τόσον ὀρθὰς καὶ πατριωτικὰς γνώμας, τὰς ὁποίας ἐκφέρει περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος καὶ συγχρόνως τὰς ζωηρὰς ἡμῶν εὐχαριστίας διὰ τὰς εὐμενεῖς κρίσεις του διὰ τὸ ἔργον ἡμῶν τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Μακεδονικοῦ ἀγῶνος». Ταῦτα δύναμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἐνίσχυσιν εἰς τὸν ἀγῶνί μας, τὸν ὅποιον δι' αὐτοῦ διεξάγομεν, ἱερὸν ὅμως καὶ ἐθνικόν, ἀλλὰ καὶ ἐνθάρρουνσιν ὅπως ἐντεινώμεν τὰς δυνάμεις μας διὰ νὰ ὑπερνηκῶμεν τὰς ἄς ἀναγνωρίζομεν ὅτι θὰ συναντήσωμεν δυσχερείας πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

**

Ἀθῆναι 17 Αὐγούστου 1929

Ἀγαπητὲ κ. Πρόεδρε

Ὁ Μακεδονικός ἀγὼν ἐπέτυχεν νὰ ἐξυψώσῃ τὸ καταπεσόν ἐκ τῆς ἀτυχῆς ἐκστρατείας τοῦ 1897 ἐθνικὸν φρόνημα καὶ νὰ ἀναστηλώσῃ τὴν ἐθνικὴν τοῦ Γένους συνειδησιν διὰ τῶν ἀγῶνων τῆς αὐτοθυσίας ὑπερόχων πατριωτῶν, ὥστε ἀναντιρρήτως νὰ δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι συνετέλεσεν ὡς πρόδρομος τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Μακεδονίας.

Ὁ Μακ. ἀγὼν ἐξηνάγκασεν τοὺς μὲν Βουλγάρους νὰ συνέλθουν ἐκ τῶν ὑπερφιάλων ἀξιώσεων αὐτῶν καὶ νὰ στερῶσιν εἰς τὴν σύμπραξιν τοῦ 1912, τοὺς δὲ Τούρκους, διατελέσαντας ἐκθάμβους παρατηρητὰς κατὰ τὰς ἐναντίον τῶν Βουλγάρων ἐποποιίας, ν' ἀντιμετωπίσουν μὲ μειωμένον ἠθικὸν τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν, οὗτινος αἱ φάλαγγες ἐπυκνώθησαν ἐκ τῶν Ἑλληνοπαίδων ποῦ ἐσπευσαν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης μὲ ἐξυψωμένον τὸ ἠθικόν, ὅπως ἀπελευθερώσουν τὸ δοῦλον Γένος.

Εἶχον ἀκράδαντον τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ τὴν ὕλην ἀφθόνως θὰ ἔχετε διὰ τὴν ἀρτίαν ἐξιστόρησιν τοῦ Μακ. ἀγῶνος καὶ τὰ μέγιστα θέλει συντελέσει ἡ ἀφήγησις τῶν ἡρωϊκῶν πράξεων καὶ αὐτοθυσιῶν εἰς τὴν διατήρησιν καὶ ἐξυψώσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τοῦ δεινῶς δοκιμασθέντος ἐκ τῶν μακρῶν πολέμων καὶ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Εὐχαρίστως ἐκ τῶν ληφθέντων φύλλων τοῦ Περιδικοῦ σας ἐπέισθην περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἰδεῶν μας καὶ σπεύσω νὰ ἐκφράσω τὰ ἀπειρα συγχαρητήριά μου διὰ τὴν ἐξόχως ἐμπνευσμένην ἰδέαν ποῦ συνέλαβατε νὰ ἐκδώσῃτε τὸ περιοδικὸν «Μακεδονικός ἀγὼν» καὶ νὰ συστήσω μὲ ὄλας μου τὰς δυνάμεις νὰ μὴν διαστάσῃτε καὶ νὰ μὴν ἀποθαρρυνθῆτε ἀπέναντι οἰασθήποτε δυσκολίας καὶ ἂν συναντήσῃτε βέβαιοι ὄντες ὅτι διὰ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπιδιώκετε, θὰ προσφέρῃτε ὑψίστην ἐθνικὴν ὑπηρεσίαν.

Μετὰ τιμῆς

Μ. Καλογεράς
Ῥποστράτηγος
καὶ βουλευτὴς Ἀθηνῶν

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

(Ἐκ τῆς «λαογραφίας τῆς Μακεδονίας» τῆς συγγραφείσης ὑπὸ τοῦ ἀλησημοῦ Θεσσαλονικέως λογίου καὶ δημοσιογράφου Χρ. Γουγούση, τῆς βραβευθείσης εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦ μεγάλου εὐεργέτου Χατζῆ Λαζάρου Θεσσαλονικέως).

**

— Ἀπόθανε νὰ σ' ἀγωπῶ ζῆσε νὰ σ' ἔχω ἀμάχη.—

Λέγεται ἐπὶ τῶν ἀγαπώντων τοὺς φίλους των ἀπόντας καὶ μισοῦντας αὐτοὺς παρόντας.

— Ἀπ' ἐκεῖ ποῦ δὲν ἐλπίζαμε λαγὸς βγήκε.—

Ἐπὶ ἀπροσδοκίτου εὐτυχίας.

Ἄς μὲ λέν κουτζιαμπασίνα κι' ἄς φορῶ ἀπὸ τὴν πείνα.—

Ἐπὶ ἐκείνων ποῦ ζητοῦν τὰ μεγάλα καὶ στεροῦνται καὶ τὰ μικρά.

— Βάρα τὴν νεῖά μὲ τὸ καλάμι, τὴν γρηά μὲ τὸ ματσούκι.—

Εἶναι δίκαιον νὰ τιμωρῶνται αἱ γραῖαι περισσότερον, διότι ἂν καὶ ἔχουν πείραν ὑποπίπτουν εἰς σφάλμα ἀπὸ τὰς ἀπείρους νεανίδας.

Βάσανα ποῦ ἔχ' ἡ ρόκα ὡσπου νὰ γεμίσ' τ' ἀδράχτι.

Ὅτι πᾶσα ἀρχὴ τῆς ἐργασίας εἶναι δύσκολος.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΣΦΡΑΓΙΔΟΠΟΙΕΙΟΝ & ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
ΣΠΥΡΟΥ ΣΥΡΟΥ

ΟΔΟΣ ΑΣΚΗΤΟΥ ΑΡΙΘ. 58

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ἐκτυποῦνται παντὸς εἶδους τυπογραφικαὶ ἔργασιαί ἐφημερίδες, περιοδικά, διάφορα συγγράμματα, βιβλία, καταστατικά, ἐπικεφαλίδες, φάκελλοι, διπλότυπα ἀποδείξεων, ἀγγελητήρια γάμων, δελτάρια, τιμολόγια, ἐπισκευτήρια κ. λ. π. κ. λ. π. κ. λ. π.

Κατασκευάζονται σφραγίδες ἐκ χάρτου καὶ μετάλλου.

Δένονται βιβλία παντὸς εἶδους στερεώτατα.

Ἔργασια καλλιτεχνικὴ καὶ ἠγυθημένη

Τιμαὶ ἀσυναγώνιστοι.

ΣΥΓΓΡΑΦΑΙ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

Εἰς βιβλία ἐκδοθέντα κατὰ χρονολογικὴν τάξιν

1. Ἐντυπώσεις καὶ Σκέψεις ἐκ περιοδείας ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν μετὰ τοπογραφικῶν, ἱστορικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν σημειώσεων.

2. Νοθεύσεις τροφίμων καὶ ποτῶν.

3. Τὰ Χρώματα

4. Πειράματα Φυσικῆς καὶ Χημείας ἀνευ εἰδικῶν ὀργάνων, διδακτικά, ἀπλᾶ, τερπνά.

5. Ἐμπορευματολογία εἰς δύο τεύχη.

6. Χημεία ἐμπορικὴ.

7. Δύο μελέται φυσιογνωστικαὶ τῆς Μακεδονίας.

I. Γεωλογικὴ καὶ πετρογραφικὴ σύστασις τῆς Μακεδονίας.

Ὁ μεταλλευτικὸς αὐτῆς πλοῦτος καὶ οἱ γαιάνθρακες (λιγνίται) αὐτῆς, μετὰ γεωγραφικοῦ χάρτου τῶν μεταλλευμάτων καὶ τῶν λιγνιτῶν.

II. Ὁ Δασικὸς πλοῦτος

τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Δυτικῆς Θράκης.

8. Φυσικὴ ἐμπορικὴ εἰς δύο τεύχη, ἄρτι ἐκδοθέντα.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Β. ΡΑΔΙΣΗΣ

**ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΣ
ΟΔΟΣ ΠΑΣΤΕΡ 23
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ**

Πτυχιούχος του Έθν. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀνώδυνος ἔξαγωγή ὀδόντων
Ἐφαρμογή τελεία, Ἔργασία ἠγγυημένη

—≡≡≡ Υ Α Δ Ο Π Ω Δ Ε Ι Ο Ν ≡≡≡
Τ Ο
“ΚΡΥΣΤΑΛΛΟΝ,,
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Χ” ΜΙΧΑΗΛ

Εἶδη πορσελάνης ἔμαγιέ, σερβίτσια ἀρζαντέ, λαβομάνα,
μαχαιροπήρουνα κ. λ. π.

Ὁδὸς Βασιλέως Ἡρακλείου 19
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

**ΟΠΛΟΠΩΛΕΙΟΝ & ΟΠΛΟΔΙΟΡΘΩΤΗΡΙΟΝ
ΣΩΤΗΡΙΟΥ Β. ΣΚΕΜΠΕ**

ΟΔΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑ ΑΡΙΘ. 75

ΕΝΑΝΤΙ ΚΑΦΕΝΕΙΟΥ “ΣΜΥΡΝΑΪΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ,,

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πωλοῦνται κυνηγετικά ὄπλα, περίστροφα, φυσίγγια, εἶδη
κυνηγετικά καὶ ἐκρηκτικά ὕλαι

Ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται διάφορα ὄπλα καὶ περίστροφα

—≡≡≡ Μ Ε Τ Α Χ Ε Ι Ρ Ι Σ Μ Ε Ν Α ≡≡≡